

पर्वताः प्रथमा द्वितीयार्थे सुपां सुपो भवन्तीति वचनात् इमान्दिमवत्प्रभृत्यद्वी-
न्यस्य प्रजापतेर्महत्त्वं महिमानमाहुर्बुधाः महिवेति विभक्तेराकारः । रसा नदी
रसतेः शब्दकर्मण इति [निरु० ११.२५.] यास्कः रसया नद्या सह समुद्रं यस्य म-
हिवमाहुः । इमाः प्रदिशः पूर्वाद्याः प्रकृष्टा आशा यस्य महिवमाहुः यस्य बाहू
भुजौ जगद्रक्षणाविति शेषः । सर्वं जगद्यस्य प्रजापतेर्विभूतिरित्यर्थः ॥ १२ ॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वोऽपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।

यस्य ह्यामृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ १३ ॥

कस्मै देवाय हविषा विधेमेति व्याख्यातम् । आत्मानं ददाति आत्मदाः अपास-
कानां सायुज्यप्रदः बलं सामर्थ्यं ददाति बलदाः भुक्तिमुक्तिप्रद इत्यर्थः । विश्वे सर्वे
मनुष्याः यस्य प्रशिषं शासनमुपासते देवाश्च यस्य प्रशिषमुपासते तदुक्तम् यस्य
ज्ञेयावधि ज्ञानं शिक्षावधि च शासनम् कार्यावधि च कर्तृत्वं स स्वयम्भूः पुनातु
व इति । किं च यस्य ह्याया आश्रयो ज्ञानपूर्वमुपासनम् अमृतं युक्तिहेतुः यस्य
अज्ञानमिति शेषः मृत्युः संसारहेतुः तदुक्तम् ये तद्विदुरमृतास्ते भवन्त्येतरं दुः-
खमेवोपयन्तीति [श्चिताश्चतरोपनिष० ३.१०.] ॥ १३ ॥

XI. आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतोऽदब्धासोऽअपरीतास उद्भिदः ।

देवा नो यथा सदमिदृधेऽअसन्नप्रायुवो रक्षितारो दिवे-दिवे ॥ १४ ॥

वैश्वदेवपशुवपापुरोडाशपशूनां याज्यानुवाक्या दश ऋचो विश्वदेवदेवत्या गो-
तमदृष्टाः । तत्रादौ पञ्च जगत्यः । क्रतवो यज्ञाः संकल्पा वा नोऽस्मान्प्रति आ-
यन्तु आगच्छन्तु यज्ञकर्तारो वयं भवेमेत्यर्थः । कीदृशाः क्रतवः भद्राः भन्दिनीयाः
भदि कल्याणे कल्याणकारिणः । तथा विश्वतः अदब्धासः सर्वतोऽनुपहंसिता
निर्विघ्ना इत्यर्थः । अपरीतासः न परीता अपरीताः अपरिगता अज्ञाताः केनचित्
फलानुमेया इत्यर्थः । उद्भिदः उद्भिन्दन्ति प्रकटयन्ति उद्भिदः उद्भित्तारो यज्ञान्तराणां
प्रकटीकर्तार इत्यर्थः । किं च यथा येन प्रकारेण देवा नोऽस्माकं सदमित् सदैव
वृधे वृद्धौ असन् भवन्ति तथा क्रतवः आयत्स्वित्यर्थः । सदमित्यव्ययं सदर्थे ।